

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 445/08-20

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 2. apríla 2009 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Juraja Horvátha a Sergeja Kohuta prerokoval prijatú sťažnosť M. L., Z., zastúpenej advokátkou JUDr. N. S., B., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 22 C 71/07 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 22 C 71/07 **p o r u š i l** základné právo M. L., aby sa jej vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Okresnému súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 22 C 71/07 **p r i k a z u j e** konať bez zbytočných prietáhov.

3. M. L. **p r i z n á v a** primerané finančné zadost'učinenie v sume 500 € (slovom päťsto eur), ktoré je Okresný súd Bratislava I **p o v i n n ý** vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. M. L. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 346,31 € (slovom tristoštyridsaťšesť eur a tridsaťjeden centov), ktoré je Okresný súd Bratislava I povinný vyplatiť na účet jej advokátky JUDr. N. S., B., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 27. novembra 2008 č. k. II. ÚS 445/08-7 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť M. L., Z. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“ alebo „súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 22 C 71/07 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

Zo sťažnosti okrem iného vyplynulo, že: „... Dňa 14. 2. 2007 podala sťažovateľka na Okresnom súde Bratislava I návrh na začatie konania v občianskoprávnej veci, ktorá je vedená na Okresnom súde Bratislava I pod č. k. 1C 22C 71/2007 vo veci navrhovateľa M. L. gen. a. h. proti odporkyni A. B. o zaplatenie sumy 76.935,- Sk s prísl. ...

Napriek tomu, že od podania žaloby uplynulo už 16 mesiacov, vo veci okresný súd nekoná. ...

Dňa 28. 1. 2008 sťažovateľka zastúpená advokátkou podala na Okresnom súde Bratislava I predsedovi súdu sťažnosť na prietahy v konaní. Sťažnosť bola posúdená ako dôvodná. Napriek všetkým podkladom (dostatočné preukázanie skutkového stavu) súd nevydal platobný rozkaz a dňa 6. 6. 2007 uložil odporcovi, aby sa k veci písomne vyjadril. Odporkyňa sa k veci písomne vyjadrila už 28. 6. 2007 a 1. 10. 2007. Následne neboli zo strany súdu vykonané žiadne procesné úkony. ...

Keďže práva sťažovateľa na rýchly a spravodlivý proces boli porušené, vznikla jej touto nečinnosťou Okresného súdu Bratislava I nemajetková ujma, konanie trvá už 16 mesiacov bez toho, aby bolo vo veci nariadené pojednávanie, požaduje sťažovateľka primerané finančné zadosťučinenie podľa čl. 127 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky vo výške 50.000,- Sk ... Sťažovateľka túto požiadavku odôvodňuje tým, že ide o konanie, kde predmetom je uplatnenie jej práva na finančné prostriedky, ktoré zdedila. Tým, že súd vo veci bezdôvodne nekoná, vo veci nebolo vytyčené ani pojednávanie, boli práva sťažovateľky významne poškodené.

Zároveň požaduje náhradu trov jej právneho zastúpenia...“

Vzhľadom na uvedené podstatné skutočnosti sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„1. Okresný súd Bratislava I v konaní pod sp. zn. 22C 71/2007 porušil právo M. L. ..., aby sa jej vec prerokovala bez zbytočných prieťahov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Okresnému súdu Bratislava I v konaní pod sp. zn. 22C 71/2007 prikazuje konať tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

3. M. L. priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 50.000,- Sk ..., ktoré je Okresný súd Bratislava I povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresnému súdu v Brezne (správne má byť Okresnému súdu Bratislava I, pozn.) ukladá zaplatiť sťažovateľke trovy právneho zastúpenia na účet advokátky JUDr. N. S. do 1 mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.“

2. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: okresný súd, zastúpený jej predsedníčkou JUDr. G. B., listom z 19. januára 2009 sp. zn. Spr. 3030/09 a právna zástupkyňa sťažovateľky stanoviskom k uvedenému vyjadreniu okresného súdu z 30. januára 2009.

2.1 Predsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení uviedla chronológiu úkonov vykonaných súdom v danej veci a dodala tieto relevantné skutočnosti:

„... netrvám na ústnom prejednaní doručenej ústavnej sťažnosti. Súhlasím s tým, aby podľa ust. § 30 ods. 2 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu SR, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov Ústavný súd SR upustil od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti, ak dospeje k názoru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. ...

K skutkovej a právnej zložitosti sporu si dovoľujem uviesť, že ide o konanie, ktorým sa navrhovateľ domáha zaplatenia sumy 76 935,- Sk s príslušenstvom. ...

S poukazom na jednotlivé úkony vykonané v konaní vedenom pod sp. zn. 22C 71/2007 musím konštatovať, že predmetné konanie je poznačené prietiahmi, ktoré boli spôsobené neprimerane vysokým počtom pridelených vecí v oddelení zákonnej sudkyne ako i pretrvávajúcim poddimenzovaným stavom sudcov a administratívnych pracovníkov na Okresnom súde Bratislava I. Sťažnosť sťažovateľky na prietahy v konaní je dôvodná. Zároveň si Vám dovoľujem oznámiť, že som pristúpila k sledovaniu vecí a požiadala som zákonnú sudkyňu o konanie vo veci, tak aby k ďalším prietahom v konaní nedochádzalo.

V prípade, súd Ústavný súd Slovenskej republiky dospeje, že bolo porušené právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, aby bolo vzaté do úvahy, že zákonná sudkyňa subjektívnym konaním nezavinila vznik prietahov v konaní. S poukazom na uvedené objektívne dôvody, za ktorých došlo k prietahu v konaní prosím Ústavný súd Slovenskej republiky, aby uvedené skutočnosti pri rozhodovaní o priznaní finančného zadosťučinenia vzal do úvahy a nepriznal mu finančné zadosťučinenie v plnej výške. ...“

2.2 Právna zástupkyňa sťažovateľky vo svojom stanovisku k uvedenému vyjadreniu predsedníčky okresného súdu uviedla, že:

„... Keďže z vyjadrenia Okresného súdu Bratislava I vyplýva, že skutočne došlo k zbytočným prietahom, navrhujem, aby Ústavný súd SR vyhovel ústavnej sťažnosti a priznal sťažovateľke primerané zadosťučinenie v zmysle podanej sťažnosti. Vo veci nebolo doposiaľ rozhodnuté. Pri rýchlejšom postupe súdu (t. j. postupe súdu bez zbytočných prietahov), mohlo byť vo veci už rozhodnuté. Neprimeraná dĺžka konania sťažuje prípadnú vymožitelnosť pohľadávky priznanej súdnym rozhodnutím. Napriek množstvu pridelených vecí, ktoré musela zákonná sudkyňa vybaviť, mám za to, že toto nemôže byť na ťarchu účastníkov súdneho sporu.

Pri rozhodovaní o výške finančného zadostučinenia navrhujem, aby súd bral do úvahy dĺžku konania s prihliadnutím na meritum prejednávanej veci (t. j. že sa nejedná o zložitý právny prípad).

Zároveň si sťažovateľka uplatňuje náhradu trov konania, ktoré pozostávajú z trov jej právneho zastúpenia. ... Trovy právneho zastúpenia sťažovateľky sú spolu vo výške 346,29 EUR.

Navrhujeme, aby v prípade úspechu sťažovateľky, bol Okresný súd Bratislava I povinný zaplatiť náhradu trov konania sťažovateľky na účet jej právnej zástupkyne... “

3. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy.

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil takýto priebeh a stav konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 22 C 71/07:

Dňa 19. februára 2007 podala sťažovateľka okresnému súdu návrh proti A. B. (ďalej len „odporkyňa“) na vydanie platobného rozkazu o zaplatenie 76 935 Sk s príslušenstvom.

Dňa 11. apríla 2007 bola vec prevedená do oddelenia „C“.

Dňa 19. apríla 2007 sťažovateľka zaslala súdu upresnenie svojho návrhu (opravila chybu v dátume pre úrok z omeškania).

Dňa 6. júna 2007 súd uznesením č. k. 22 C 71/07-15 vyzval odporkyňu, aby sa k predmetnej veci vyjadrila a predložila svoje listinné dôkazy.

Dňa 28. júna 2007 odporkyňa sa vyjadrila k predmetnej veci.

Dňa 1. októbra 2007 odporkyňa sa opätovne vyjadrila k predmetnej veci.

Dňa 31. marca 2008 súd vyzval sťažovateľku, aby oznámila svoje rodinné, majetkové, zárobkové a sociálne pomery pre možnosť oslobodenia od súdnych poplatkov.

Dňa 3. júla 2008 súd vyzval odporkyňu, aby oznámila svoje rodinné, majetkové, zárobkové a sociálne pomery pre možnosť oslobodenia od súdnych poplatkov.

Dňa 23. októbra 2008 súd uznesením č. k. 22 C 71/07-23 rozhodol, že nepriznáva odporkyňi oslobodenie od súdnych poplatkov.

Dňa 26. novembra 2008 odporkyňa podala odvolanie proti uvedenému uzneseniu.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov.

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 22 C 71/07 dochádza k porušovaniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy.

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). Ústavný súd pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že dĺžka posudzovaného konania nebola závislá od zložitosti veci. Napokon ani predsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení nepoukázala na skutkovú alebo právnu zložitosť predmetnej veci.

2. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľky v preskúmvanej veci, ústavný súd nezistil žiadnu okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jej ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným prietahom.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej veci a konštatuje, že okresný súd bol v danej veci opakovane nečinný, a to konkrétne od 28. júna 2007 do 31. marca 2008 (deväť mesiacov) a od 3. júla 2008 do 23. októbra 2008 (tri mesiace). Uvedená nečinnosť okresného súdu nie je ničím ospravedlniteľná, pretože počas jedného roka súd nevykonával vo veci úkony, ktoré mali smerovať k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľka ako navrhovateľka v predmetnej veci počas súdneho konania nachádza, čo je základným účelom práva zaručeného v citovanom článku ústavy (pozri napr. I. ÚS 41/02). K uvedenej nečinnosti, a teda k prietahom pritom nedošlo v dôsledku zložitosti veci ani správania účastníkov, ale výlučne v dôsledku postupu okresného súdu. Obranu predsedníčky okresného súdu, podľa ktorej prietahy „*boli spôsobené neprímerane vysokým počtom pridelených vecí v oddelení zákonnej sudkyne ako*

i pretrvávajúcim poddimenzovaným stavom sudcov a administratívnych pracovníkov na Okresnom súde Bratislava I.“, nebolo možné akceptovať. V tejto súvislosti ústavný súd opakovane zdôraznil, že pri posudzovaní toho, či bolo porušené právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, posudzoval postup súdu, a nie to, či toto právo bolo porušené činnosťou (nečinnosťou) alebo postupom konkrétneho sudcu vybavujúceho danú vec. Preto pri posudzovaní odôvodnenosti sťažnosti nemožno prihliadnuť na skutočnosti označované ako objektívne vo vyjadrení predsedníčky senátu. V tejto súvislosti ústavný súd už uviedol, že ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie veci, a teda vykonanie spravodlivosti bez zbytočných prietáhov. I keď nie všetky nástroje na vyriešenie tzv. objektívnych okolností sa nachádzajú v dispozičnej sfére vedenia súdu či konajúceho sudcu, nemožno systémové nedostatky v oblasti výkonu spravodlivosti pripisovať na ťarchu účastníkov súdneho konania a mieru ochrany ich práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy oslabiť poukázaním napr. na dlhodobu obmedzenú personálne kapacity príslušných súdov (pozri napr. I. ÚS 119/03).

Vzhľadom na uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia v bode 1.

4. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľke ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia v bode 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných prietáhov.

5. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľka požadovala priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 50 000 Sk, teda 1 659,70 €, pretože „vznikla jej touto nečinnosťou Okresného súdu Bratislava I nemajetková ujma“, a z dôvodu, že „ide o konanie, kde predmetom je

uplatnenie jej práva na finančné prostriedky, ktoré zdedila. Tým, že súd vo veci bezdôvodne nekoná, vo veci nebolo vytýčené ani pojednávanie, boli práva sťažovateľky významne poškodené.“.

Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľku. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať jej aj finančné zadosťučinenie podľa citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľky považuje za primerané v sume 500 €.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia v bode 3.

6. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľke vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom za tri úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia z 1. mája 2008, spísanie sťažnosti z 29. mája 2008 a písomné stanovisko k vyjadreniu okresného súdu z 30. januára 2009). Za dva úkony vykonané v roku 2008 patrí odmena v sume dvakrát po 105,42 € a režijný paušál dvakrát po 6,31 € a za jeden úkon vykonaný v roku 2009 prislúcha odmena v sume 115,90 € spolu s režijným paušálom 6,95 € (v zmysle § 1 ods. 3 a § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov

za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov), preto trovy právneho zastúpenia sťažovateľky predstavujú celkovú sumu 346,31 €.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd o uplatnených trovách konania sťažovateľky rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto rozhodnutia.

7. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. apríla 2009